

Schroniska dla bezdomnych zwierząt Cz. I. Wczoraj i dziś

Krzysztof Kaliski

*Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy,
ul. Ks. Kordeckiego 20, 85-225 Bydgoszcz*

W polskim prawie nie sprecyzowano jeszcze wystarczająco dokładnie, czym jest schronisko dla bezdomnych zwierząt. Pierwsze placówki w Polsce, zakładane z myślą o ochronie zwierząt, rozpoczęły działalność w XIX wieku jako zakłady dobroczynne lub inaczej określone – przytułki czy azyle. Kolejne, zakładane już w XX wieku jako jednostki państwowe, nazywano schroniskami dla zwierząt. Ich nazwa była jednak sprzeczna z tym, jaką rolę odgrywały w praktyce. Miały one zadanie wyłapywania bezpańskich zwierząt i po 14 dniach (w przypadku psów) lub 5 dniach (w przypadku kotów) ich uśmiercania. Prawo nie gwarantowało życia bezdomnym zwierzętom. Schroniska miały więc pilnować porządku i bezpieczeństwa w miastach w odniesieniu do bezpańskich zwierząt, ale nie musiały zapewniać im schronienia i szukania nowego domu. Taki stan utrzymywał się przez wiele lat.

Dopiero rok 1996 przyniósł niewielkie zmiany, zawarte w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Nie były to jednak zmiany, które wyraźnie poprawiałyby sytuację bezpańskich zwierząt. Gminy miały zapewnić czystość i porządek na swoim terenie, a w szczególności organizować ochronę przed bezdomnymi zwierzętami. Nie dawało to jasnej odpowiedzi, co należy robić ze zwierzętami po ich wyłapaniu. Popularne stały się schroniska (w tym również prywatne) wykonujące usługi dla gmin w zakresie wyłapywania bezpańskich zwierząt, działające często bez uwzględniania jakichkolwiek zasad etycznych. Schroniska takie, działające pod nazwą przytulisk lub hoteli

dla zwierząt, były w świetle prawa nielegalne i pozbawione jakiejkolwiek kontroli. Placówki takie funkcjonują również obecnie. Zwierzęta trafiające do takich miejsc często nie otrzymywały należytej opieki. Głównym celem było otrzymanie pieniędzy od gmin za usługę, a nie utrzymywanie zwierząt przy życiu w godnych warunkach. Często były również przypadki odławiania zwierząt w danej gminie i porzucania ich na terenie innej gminy. Paradoksalnie w takiej sytuacji jeden pies mógł trafić do tego samego schroniska kilka razy i tyle samo razy przynosił zyski przedsiębiorcom, prowadzącym schroniska. Ten proceder może trwać jeszcze przez wiele lat. Sytuacja miałaby się inaczej, gdyby gminy sprawdzały postępowanie usługodawców i weryfikowały usługi, za które płacą¹.

Kontrole schronisk, prowadzone przez kompetentne osoby, które przekładałyby się bezpośrednio na poprawę warunków bytowych zwierząt, nie były możliwe, ponieważ w ustawie nie podano wytycznych prowadzenia tych placówek w odniesieniu do zwierząt. Dlatego, kontrole mogły dotyczyć np. zapewnienia warunków przeciwpożarowych, a nie spełnienia kryteriów opieki nad zwierzętami.

Kolejne zmiany prawne również nie przyniosły znaczących, pozytywnych efektów. Bezdomne zwierzęta nadal były problemem, który próbowano rozwiązać w mało efektywny sposób. Nie próbowano eliminować przyczyn bezdomności, lecz tylko jej objawy. W ustawie o ochronie zwierząt zabroniono uśmiercania

¹ <http://www.boz.org.pl/sloownik/schronisko.htm>

zwierząt z powodu bezdomności. W praktyce nie gwarantowało to jednak bezpieczeństwa bezpańskim zwierzętom, ponieważ gmina zgodnie z prawem zapewniała ochronę przed bezdomnymi zwierzętami (np. poprzez korzystanie z płatnych usług schronisk, prywatnych przedsiębiorców, hycli z zewnątrz), nie wnikając w ich dalsze losy. Same gminy nie miały obowiązku prowadzenia schronisk, ani zapewniania zwierzętom miejsca w takich placówkach.

W najnowszych zmianach prawnych² zaczyna się zwracać większą uwagę na aspekt należytego utrzymania i traktowania zwierząt. Przepisy nadal nie są jednak na tyle precyzyjne, aby można było zapewnić zwierzętom pełne bezpieczeństwo i odpowiednie warunki w schroniskach. Ustawa z dnia 16 września 2011 r. „O zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach” podaje następującą definicję schroniska dla zwierząt: **„schronisko dla zwierząt – rozumie się przez to miejsce przeznaczone do opieki nad zwierzętami domowymi spełniające warunki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt”** (Dz. U. z 2008 r., Nr 213, poz. 1342 oraz z 2010 r., Nr 47, poz. 278, Nr 60, poz. 372 i Nr 78, poz. 513).

Taka definicja może być szeroko rozumiana i w praktyce nie spowoduje wielkich zmian. Sprowadza się w niej schroniska do obiektów, które spełniają warunki określone w innej ustawie, lecz nie określa istotnych konkretnych wytycznych do sposobu prowadzenia tych placówek. Określenie precyzyjnych zasad sprawowania opieki i postępowania ze zwierzętami w schroniskach pozwoliłoby na niekontrolowaną działalność wszystkich schronisk. Niezależnie od tego, kto by je prowadził, musiałby przestrzegać ustawowo określonych zasad. Wszystkie odstępstwa od tych reguł byłyby jednoznacznie ewidencjonowane i zagrożone karą, a to motywowałoby do utrzymywania właściwych standardów w schroniskach. Prowadzone kontrole stałyby się efektywne i dotyczyłyby głównie weryfikacji jakości opieki sprawowanej nad zwierzętami.

² Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dziennik Ustaw Nr 230, poz.1373).

Również od niedawna, zgodnie z ustawą z 16 września 2011 r. gminy odpowiadają za zapewnienie bezdomnym zwierzętom miejsc w schronisku; odławianie bezdomnych zwierząt bez zapewnienia im tych miejsc jest zabronione. Dodatkowo, do obowiązków gminy należy także opieka nad wolno żyjącymi kotami, sterylizacja zwierząt w schroniskach, opieka weterynaryjna oraz poszukiwanie nowego domu dla zwierząt bezdomnych. Takie uregulowania powodują, że gminy ze względów ekonomicznych muszą zmienić strategię i zacząć tworzyć własne schroniska.

W tabeli 1 zostały przedstawione koszty przypadające na jednego psa oraz deklarowany przez gminy sposób zajęcia się zwierzętami. Dane te pochodzą z okresu, kiedy gminy nie miały jeszcze obowiązku zapewnienia bezdomnym zwierzętom miejsc w schroniskach.

W wielu przypadkach jedynym rozsądnym rozwiązaniem może okazać się budowa wspólnego schroniska dla kilku gmin. Niewątpliwie, w przeciągu kolejnych lat powstanie wiele gminnych schronisk. Standard takich obiektów zapewne będzie bardzo różny. Będzie to wynikać głównie z braku dokładnego zdefiniowania, jak powinny one wyglądać i funkcjonować. Konieczne byłoby wprowadzenie szczegółowych, oficjalnych wytycznych, dotyczących budowy i prowadzenia takich kompleksów. Byłoby to uzupełnieniem luki pomiędzy narzuconym gminom obowiązkiem zapewnienia miejsc zwierzętom w schroniskach a koniecznością budowy nowych placówek.

W Polsce, według danych Głównego Inspektoratu Weterynarii, zarejestrowanych jest około 150 schronisk dla zwierząt³. Problem bezdomności zwierząt jest bardzo duży i stopniowo się nasila. Schroniska są przepełnione. Temat bezdomności dotyczy głównie bezpańskich psów i kotów. Jedynym sposobem poznania skali problemu bezdomności zwierząt są właściwe statystyki, które prowadzone są np. przez Biuro Ochrony Zwierząt fundacji dla zwierząt ARGOS (tab. 2 i 3). Dane z takich statystyk trzeba traktować jako przybliżone, ponieważ w niektórych przypadkach są one niepełne lub nieprecyzyjne. Zestawienia te są podawane na podstawie infor-

³ Sprawozdanie RRW-3 z realizacji państwowego nadzoru weterynaryjnego, organizacji Inspekcji Weterynaryjnej oraz stanu kadr w 2010 r.

Schroniska dla bezdomnych zwierząt. Cz. I

macji publicznych, jakich udzieliły urzędy gmin, schroniska i Inspekcja Weterynaryjna. Udział w zbieraniu danych wzięło 82% gmin, które od-

powiedziały na wniosek o udzieleniu informacji publicznej. Badania te wykazały, że problemem bezdomnych zwierząt zajmowało się 61% gmin.

Tabela 1. Podsumowanie informacji za lata 2006 i 2007 w przeliczeniu danych z 10 województw na cały kraj*
(<http://www.boz.org.pl/gminy.htm>)

*Table 1. Compilation of information for 2006 and 2007 after conversion of data from 10 provinces to the whole country**

Województwo <i>Province</i>	2006			2007		
	liczba psów <i>no. of dogs</i>	koszt (zł) <i>cost (zloty)</i>	koszt na 1 psa (zł) <i>cost per dog (zloty)</i>	liczba psów <i>no. of dogs</i>	koszt (zł) <i>cost (zloty)</i>	koszt na 1 psa (zł) <i>cost per dog (zloty)</i>
Dolnośląskie	5 831	3 280 088	563	8 715	4 297 917	493
Kujawsko-Pomorskie	5 459	2 761 804	506	6 380	3 291 587	516
Lubelskie	2 975	1 267 399	426			
Lubuskie	1 654	939 199	568	1 635	1 077 616	659
Łódzkie	6 551	3 905 145	596	6 239	4 225 668	677
Małopolskie	4 150	2 722 719	656			
Mazowieckie	10 040	7 833 188	780	11 939	10 197 444	854
Opolskie	1 647	747 201	454	1 590	1 683 604	1 059
Podkarpackie	1 233	707 229	574			
Podlaskie	2 028	886 833	437			
Pomorskie	4 983	3 365 835	675	5 860	3 294 106	562
Śląskie	13 855	6 336 581	457	14 452	7 692 884	532
Świętokrzyskie	1 216	946 106	778			
Warmińsko-Mazurskie	3 324	3 225 026	970			
Wielkopolskie	5 100	3 844 638	753	4 761	4 218 668	886
Zachodniopomorskie	5 117	2 418 860	473	5 069	3 126 391	617
Cały Kraj – <i>All Poland</i>	75 163	45 187 851	601	83 431	55 129 178	661
Wzrost – <i>Increase</i>				+11%	+22%	+10%
Deklarowany przez gminy sposób zajęcia się zwierzętami: <i>Animal handling method declared by the communes:</i>						
Skierowane do określonych schronisk <i>Sent to specific shelters</i>	72 249	44 248 799	612			
Skierowane do nieokreślonych schronisk <i>Sent to unspecified shelters</i>	624	362 683	581			
Doraźna opieka w gminie <i>Short-term care in the commune</i>	725	189 332	261			
Zlecano tylko wylapywanie <i>Only catching was ordered</i>	1 596	337 040	211			

* Dane sporządzono na podstawie informacji z 82% polskich gmin, które odpowiedziały na wniosek o udzielenie informacji publicznej.

* *Data compiled based on information from 82% of Polish communes, which responded to the application for public information.*

Tabela 2. Zestawienie danych dla schronisk w Polsce w latach 2003–2006 – psy
(<http://www.boz.org.pl/schroniska.htm>)

Table 2. Comparison of data for shelters in Poland in the years 2003–2006 – dogs

Rok Year	Przepływ zwierząt Animal flow-through			Łączny stan schronisk Total number of shelters			
	przyjęte admitted	wydane released	utracone* (% przyj.) lost* (% admitted)	stan pocz. initial number	stan końcowy final number	zmiana (%) change (%)	zagęszczenie (%) density (%)
2003	58 138	41 677	14 758 (25)	17 414	19 230	+10	115
2004	61 453	43 911	16 089 (26)	19 018	20 240	+6	116
2005	62 844	44 115	16 290 (26)	20 173	22 599	+12	121
2006	69 224	49 519	16 705 (24)	22 156	24 329	+10	117

Tabela 3. Zbiorcze dane ewidencyjne schronisk w Polsce w latach 2005–2006 – koty
(<http://www.boz.org.pl/schroniska.htm>)

Table 3. Collective data for animals shelters in Poland in 2005–2006 – cats

Rok Year	Przepływ zwierząt Animal flow-through		
	przyjęte admitted	wydane released	utracone* (% przyj.) lost* (% admitted)
2005	14 230	7 710	6 325 (44)
2006	12 903	7 386	5 085 (39)

*Uwaga do tabel 2 i 3. Zwierzęta utracone liczone są jako rozchód ze schronisk, nie wliczając w to psów wydanych (zwróconych) w celu opieki. Jest to suma zwierząt uśmierconych, padłych i zbiegłych. Biuro Ochrony Zwierząt sugeruje możliwość traktowania tej rubryki jako ogólny wskaźnik poziomu opieki. W nawiasach została podana w procentach wartość zwierząt utraconych w stosunku do liczby zwierząt przyjmowanych do schronisk. Jest to znacząca wartość, oscylująca w granicach 25%, czyli co czwarty pies trafiający do schroniska jest uśmiercany. W przypadku kotów sytuacja jest jeszcze gorsza.

*Notes to Tables 2 and 3. Lost animals are counted as outgoing from shelters, not including dogs released (returned) to be cared for. This is the sum of killed, dead and escaped animals. The Animal Protection Bureau suggests that this column can be treated as a general indicator of care level. The value of animals lost in relation to the number of animals admitted to shelters is given in percentage in brackets. This figure is considerable (around 25%) and shows that every fourth dog reaching the shelter is killed. The situation is even worse in the case of cats.

Dane zestawione w tabelach 2 i 3, szczególnie kolumna „zmiana”, która oznacza zwiększenie lub zmniejszenie liczby bezdomnych zwierząt w procentach w stosunku do roku poprzedniego, dowodzą, że w polskich schroniskach **dominuje tendencja wzrostowa liczby bezdomnych zwierząt**. Wspólną cechą wielu schronisk jest również nadmierne zagęszczenie zwierząt, sięgające nawet 200% w stosunku do liczby miejsc, jakie gwarantuje schronisko. Takie statystyki są aktualne dla znaczącej liczby schronisk.

Sytuacja może ulec zmianie na lepszą w najbliższych latach, gdy gminy jako odpowiedzialne za zapewnienie miejsc bezdomnym

zwierzętom zaczną rozwiązywać ten problem poprzez budowę nowych funkcjonalnych schronisk. Dotychczasowe obiekty powstawały najczęściej jako adaptacje budynków już istniejących, które nawet po modernizacji nie zaspokajają potrzeb zwierząt i personelu. Są jednak takie, które budowano praktycznie od podstaw w celu zapewnienia opieki zwierzętom.

Przykładem powstałego w latach 90. schroniska, które stosunkowo dobrze dostosowano do potrzeb zwierząt i osób je obsługujących, jest obiekt w Bydgoszczy. Jednym z najnowszych schronisk dla zwierząt jest placówka oddana do użytku w 2009 r. we Wrocławiu. Ob-

sługuje ona około 500 psów i 200 kotów. Budowa nowoczesnych schronisk jest jednym z pierwszych kroków, prowadzących do stworzenia sprawnie działającego systemu opieki nad bezpańskimi zwierzętami. Niestety, w Polsce nie ma wytycznych do projektowania schronisk, a to rzutuje na znaczące różnice w standardach poszczególnych nowo powstających placówek.

Obowiązujące prawo, dotyczące zwierząt, jest tylko namiastką wytycznych do budowy schronisk. W Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 2004 r.⁴ jest zawartych kilka informacji wskazujących, jak tworzyć te placówki; w tym wymienia się również pomieszczenia, jakie muszą być wydzielone w schronisku. Są to bardzo ogólne informacje, które można różnie interpretować. Przykładowo, mówi się w nich o wybiegach dla zwierząt, pozwalających na „realizację zachowań właściwych dla przebywających na nich gatunków zwierząt”. Należałoby precyzyjnie określić, o jakie zachowania właściwe dla poszczególnych gatunków zwierząt chodzi.

Wzorce w dziedzinie opieki nad bezpańskimi zwierzętami istnieją niewątpliwie w Wielkiej Brytanii. Jednym z największych w tym kraju jest londyńskie schronisko Wood Green Animal Shelters, działające już od 1924 r.⁵. Rocznie znajduje ono domy dla ponad 5000 zwierząt, utrzymując równocześnie najwyższe międzynarodowe standardy w zakresie opieki nad zwierzętami.

Wood Green Animal Shelters zostało założone w 1924 r. przez Louise Snow, aby pomagać rannym i bezdomnym zwierzętom w Londynie po pierwszej wojnie światowej. Po około dziesięciu latach, w 1933 r. Dr Margaret Young zaangażowała się w pomoc zwierzętom poprzez poszukiwanie im nowych domów. Ta organizacja zaczęła swoją pracę w małym domu w Północnym Londynie. Coraz większy napływ bezdomnych zwierząt wymusił z czasem powiększenie siedziby. W 1954 r. organizacja ta kupiła małą farmę w Heydon, Hertfordshire, co umożliwiło zwiększenie liczby zwierząt, objętych opieką. W 1984 r. powierzchnia schroniska wy-

nosiła już 52 akry, co później zaowocowało otwarciem kolejnego schroniska w Godmanchester.

Dziś organizacja Wood Green prowadzi trzy schroniska – w Londynie, Cambridgeshire i Hertfordshire, które opiekują się i szukają domów nie tylko dla psów i kotów, ale także dla koni, kucy, królików, myszy, świnek morskich, owiec, fretek i wielu innych. Żadne zwierzę nie zostaje pozostawione bez pomocy. Schroniska w Anglii mają dostęp do środków finansowych pochodzących od państwa lub od sponsorów, co umożliwia wprowadzanie wielu nowoczesnych i eksperymentalnych rozwiązań. Wiele z nich opiera swoją działalność na oficjalnych normach. W kraju tym są również osoby zajmujące się wykonywaniem profesjonalnych projektów schronisk.

Wiele krajowych schronisk zaczęło intensywnie prowadzić akcje promujące adopcje poprzez dostępne środki masowego przekazu. Popularne stały się również adopcje wirtualne. Wiele pomysłów wdraża się dzięki pomocy sponsorów. Kilka nowatorskich w warunkach naszego kraju metod zwrócenia uwagi na bezdomne zwierzęta opisano poniżej^{6,7,8}.

Schronisko w Bydgoszczy wdraża program „LIRA” w celu zwiększenia szans na adopcję psów schroniskowych. Podstawowymi działaniami w ramach tego programu są:

- budowanie pozytywnego kontaktu pies – człowiek, opartego na współpracy,
- opanowanie podstawowego dla psa rodzinnego zakresu umiejętności,
- socjalizacja z otoczeniem (zapobieganie neofobii),
- propagowanie akcji w mediach,
- organizowanie pokazów umiejętności psów.

Schronisko w Bydgoszczy, oprócz programu „LIRA”, wdrożyło akcję pod nazwą „Pomóżmy nakarmić Burka i Kicię”. Za cel tej akcji obrano zgromadzenie zimowego zapasu karmy dla zwierząt. Zbiórkę motywowała nagroda dla szkoły, której uczniowie zbiorą największą ilość karmy.

⁴ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla prowadzenia schronisk dla zwierząt (Dziennik Ustaw Nr 158, poz.1657).

⁵ <http://www.woodgreen.org.uk/about/history>

⁶ <http://www.nik.gov.pl/plik/id,3159,vp,3989.pdf>

⁷ <http://www.poranny.pl/apps/pbcsi.dll/bilde?Site=KP&Date=20100607&Category=BIALYSTOK&ArtNo=714830976&Ref=AR&border=0&MaxW=666>

⁸ <http://www.schronisko.org.pl/lira/501-lira-szkolenie-psow.html>

Pierwsze samochody niosące pomoc bezdomnym zwierzętom w Wielkiej Brytanii

First cars giving aid to stray animals in Great Britain

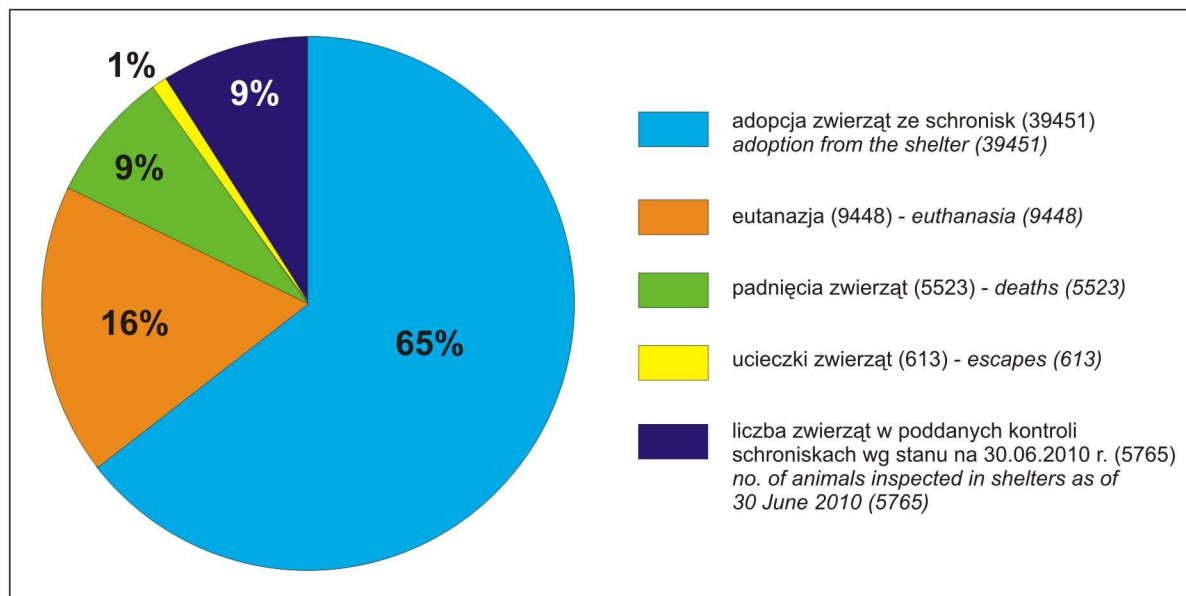
Wejście do schroniska Wood Green
Entrance to the shelter Wood Green

Budynek schroniska Wood Green obecnie, z eksperymentalnym rozwiązaniem konstrukcji budynku typu PARASOL (fot. K. Kaliski)

Wood Green shelter with experimental design of parasol-type-kennel

Wykres 1. Dane o losie zwierząt w schroniskach skontrolowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli w latach 2008–2010 (I półrocze)* (<http://www.nik.gov.pl/plik/id,3159,vp,3989.pdf>)
Graph 1. Data on the fate of animals in shelters inspected by the Supreme Audit Office in 2008–2010 (first half-year)*

* Kontrolą objęto 21 schronisk dla zwierząt, w tym 5 prowadzonych przez gminy i samorządowe osoby prawne oraz 16 prowadzonych przez przedsiębiorców lub stowarzyszenia i fundacje.

* 21 animals shelters were inspected, including 5 managed by communes and self-government legal entities, and 16 managed by entrepreneurs or associations and foundations.

W kieleckim schronisku utworzono „Polańską edukacyjną”, na której prowadzone są spotkania z dziećmi i młodzieżą szkolną. Podczas tych spotkań poznają one zachowania zwierząt, uczą się ich rozumienia i właściwej opieki.

Schronisko w Białymstoku zrealizowało cykl akcji edukacyjnych i informacyjnych, jak np. „Reks z wizytą”, zachęcających ludzi starszych do znakowania psów w ramach usług świadczonych przez spółdzielnie mieszkaniowe na terenie miasta. W czerwcu 2010 r. utworzono „Ścieżkę edukacyjną Reksa”, w celu uświadomienia problemów bezdomnych zwierząt. Prezentowane są tam figury psów naturalnej wielkości z opisem rasy.

Wszystkie tego typu akcje pozytywnie wpływają na sytuację zwierząt w schroniskach. Najważniejsze jest, aby zmaksymalizować liczbę adopcji, a liczbę upadków i uspień zwierząt ograniczyć w tych obiektach do minimum. Są to dwa główne parametry, które pozwalają porównywać i oceniać efekty działalności schronisk.

W ostatnim czasie pojawia się w mediach coraz więcej informacji o bezdomnych

zwierzętach i o warunkach, w jakich są przetrzymywane. Choć ogólna sytuacja zwierząt w krajowych schroniskach nie jest zadowalająca, to jednak powoli ulega zmianie na lepszą. Niestety, jak wynika z raportu NIK z 2010 r. (wykres 1) nadal ponad połowa tych placówek jest przepełniona. Liczba zgonów zwierząt umieszczonych w schroniskach (także w wyniku eutanazji) jest wciąż wysoka. Umiera w nich około 25% psów i 30% kotów. Jest to sytuacja i tak znacznie lepsza niż w 2002 r., kiedy to według kontroli NIK⁹ śmierć poniosło aż 44% psów i 68% kotów przebywających w schroniskach.

Nareszcie o bezdomności zwierząt zaczyna się głośno mówić, co dzięki wysoko rozwiniętym środkom masowego przekazu unieemożliwia pozostawienie tego problemu jako tematu tabu, jak to miało miejsce przez wiele lat.

Najprostszym lekarstwem na naszą trudną sytuację w zakresie opieki nad bezdomnymi zwierzętami byłoby wprowadzenie sprawdzonych wzorców zagranicznych, np. z Anglii. Nie

⁹ <http://www.nik.gov.pl/plik/id,3159,vp,3989.pdf>

jest to jednak ani łatwe, ani w pełni możliwe, choćby ze względów finansowych. Sprawny system opieki nad bezdomnymi zwierzętami w Polsce powstanie jednak dopiero wtedy, gdy spełni się podstawowe warunki, takie jak:

- wprowadzenie dokładnej definicji schroniska oraz przepisów, zawierających konkretne wytyczne do budowy i prowadzenia schronisk,
- stworzenie wzorcowych projektów schronisk,
- wybudowanie placówek przyjaznych zwierzętom, personelowi, a także osobom odwiedzającym,
- sterylizacja i znakowanie wszystkich przyjmowanych do schronisk zwierząt,
- bardziej aktywne podejmowanie działań w celu zwiększenia liczby adopcji zwierząt,
- socjalizacja, szkolenie i przygotowywanie zwierząt do adopcji,
- prowadzenie przez pracowników schronisk spotkań w szkołach, przedszkolach, jak i w samych obiektach, mających na

celu uświadamianie problemu bezdomności zwierząt najmłodszym właścicielom psów i kotów,

- podkreślanie istnienia praw zwierząt oraz kar, jakie grożą za ich nieprzestrzeganie,
- zabieganie schronisk o wolontariuszy i zapewnienie im właściwych warunków do pracy ze zwierzętami,
- zaangażowanie skazanych w proces socjalizacji zwierząt (obecnie jest to praktykowane w niektórych schroniskach z pozytywnymi efektami),
- zniesienie opłat za adopcję zwierząt,
- wprowadzenie darmowej sterylizacji zwierząt.

W drugiej części mojego opracowania przedstawię autorską koncepcję projektu schroniska dla zwierząt, spełniającego najistotniejsze warunki dobrostanu utrzymywanych w nim zwierząt oraz zapewniające właściwe warunki pracy dla personelu obsługi.

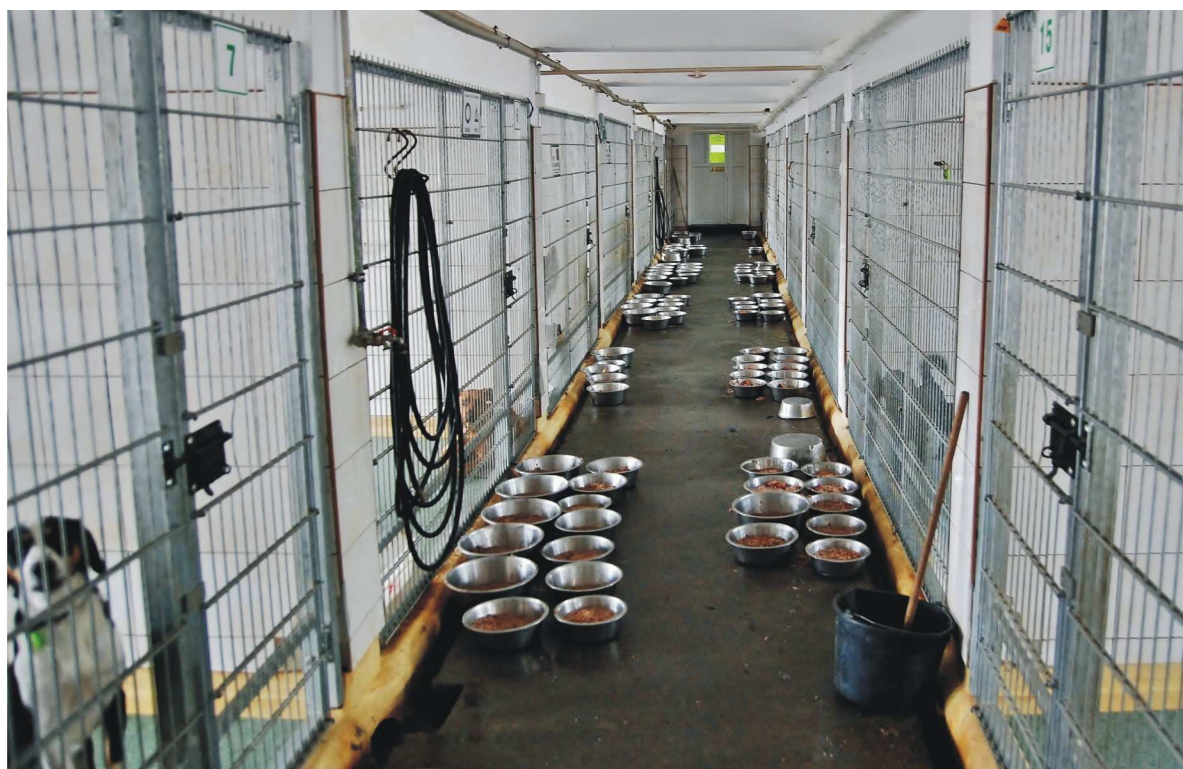
Budynek główny schroniska w Bydgoszczy z pomieszczeniami ambulatorium i biurami (fot. K. Kaliski)
Main building of the shelter in Bydgoszcz with clinic and offices

Teren nieutwardzonych dużych wybiegów dla psów (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)
Area of unpaved large pen for dogs (Bydgoszcz)

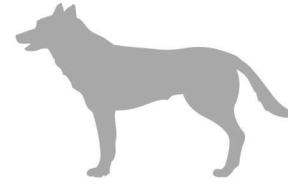
Zadaszone wybiegi dla dużych psów (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)
Roofed pens for large dogs (Bydgoszcz)

Budynek z boksami zbiorowymi w porze karmienia (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)
Building with group pens at feeding time (Bydgoszcz)

Izolowane psy agresywne (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)
Isolated aggressive dogs (Bydgoszcz)

Boks zbiorowy dla psów czekających na adopcję (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)
Group box for dogs waiting for adoption (Bydgoszcz)

Szkolenie psów schroniskowych w Bydgoszczy w ramach programu „LIRA” (fot. K. Kaliski)
Training of shelter dogs in Bydgoszcz as part of the „LIRA” programme

Spotkanie pracowników schroniska w Białymstoku z uczniami szkół w ramach programu „Ścieżka edukacyjna Reksa” (fot. K. Kaliski)
Meeting of Białystok shelter staff with school pupils as part of the „Ścieżka edukacyjna Reksa” programme

Budynek z boksami zbiorowymi w porze karmienia (Bydgoszcz) (fot. K. Kaliski)

Literatura

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań dla prowadzenia schronisk dla zwierząt (Dziennik Ustaw Nr 158, poz.1657).

Sprawozdanie RRW-3 z realizacji państwowego nadzoru weterynaryjnego, organizacji Inspekcji Weterynaryjnej oraz stanu kadr w 2010 r.

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dziennik Ustaw Nr 230, poz.1373).

<http://www.boz.org.pl/gminy.htm>

<http://www.boz.org.pl/schroniska.htm>

<http://www.boz.org.pl/slownik/schronisko.htm>

<http://www.nik.gov.pl/plik/id,3159,vp,3989.pdf>
<http://www.poranny.pl/apps/pbcsi.dll/bilde?Site=KP&Date=20100607&Category=BIALYSTOK&ArtNo=714830976&Ref=AR&border=0&MaxW=666>

<http://www.schronisko.org.pl/lira/501-lira-szkolenie-psow.html>

http://www.schronisko.org.pl/plugins/content/fboxbot/thumbs/IMG-3772_488x365_99b2c19e92820f433446a40fc0f3b734.jpg

<http://www.woodgreen.org.uk/about/history>

<http://www.woodgreen.org.uk/about-us/history.html>

http://www.woodgreen.org.uk/assets/0000/1682/Wood_Green_Traditional_Sepia_Image_2_thumb.jpg

http://www.woodgreen.org.uk/virtual_tour

SHELTERS FOR STRAY ANIMALS. PART I. PAST AND PRESENT

Summary

This study presents a general outline of the situation in Polish shelters for stray animals. The aim is to pay attention to the problems faced by these institutions, in particular the need to improve their operational standards. Efficient care of stray animals requires the commitment of not only charitable persons and volunteers, but also local and state administration offices. Most problems faced by Polish shelters are due to imprecise law and lack of accurate regulations on how such institutions should be established and function. The increasing interest in this topic and the related media attention should pave the way for necessary changes that improve the state of Polish shelters. Defining what a shelter for stray animals is and how it functions was not possible for many years. Institutions like that often functioned in an uncontrolled way, and the care of animals took different forms, also negative ones. The scale of animal homelessness in Poland continues to be very high. The present shelters struggle with many problems, most often overstocking. At present, the subject of animal homelessness begins to be treated seriously, resulting in positive changes in the way animal shelters are managed, and in more accurate and better legal regulations. The official definition of a shelter functions only recently. Unfortunately, it is still very general and provides no accurate answer as to how it should function. Although more and more is

done to increase the standards of care for stray animals, the imprecise law, the lack of professional literature and the absence of guidelines on the construction and operation of shelters all make solution of the problem of animal homelessness in Poland still ineffective. Every state that wants to avoid the problem of stray animals should create a proper system of care for these animals in line with the needs. This task is difficult and it may take many years to create such a system.

W oczekiwaniu na nowy dom (fot. K. Kaliski)
Waiting for a new home